

22-24 Eylül 2002
İstanbul - Türkiye

6. Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu

Risale-i Nur Işığında Küreselleşme ve Ahlâk

22-24 Eylül 2002
İstanbul - Türkiye

6. Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu

Risale-i Nur Işığında Küreselleşme ve Ahlâk

Danışman:
Prof. Dr. Faris Kaya

Editör:
Abdullah Albayrak

Tashih:
Orhan Güler

Mizanpaj:
Ömer Demirtaş

Kapak:
Mesut Sarı

Üretim Sorumlusu:
Ali Osman Macit

ISBN: 975-269-020-3

Baskı: Temmuz-2004

Baskı-Cilt:
Nesil Matbaacılık
Sanayi Cd. Bilge Sk. No: 2
34196 Yenibosna / İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25 pbx

NESİL YAYINLARI

Sanayi Cd. Bilge Sk. No: 2 Yenibosna
34196 Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25 pbx
Faks: (0212) 551 26 59

İnternet: www.nesil.com.tr
e-posta: nesil@nesilyayinlari.com

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak Nesil Basım Yayın'a aittir. İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayımlanamaz.

Risale-i Nurlar Açısından Küreselleşme ve Değerler Manzumesi

Dr. Ahmed Mahmudi*

Küreselleşme, dünya üzerindeki mal-sermaye-iş gücü sevkiyatını, düşünce ve kültür hareketini, tüketim kültürünü kontrol ve tanzim etmek için Batının geliştirdiği bir plandır. Konusu küresel plandaki düşünce yönünü ele almakta, düşünce tüketim kültürünü yaymak için Batı planını tesis etmeye yönelik çalışmaktadır.

Risale-i Nurları dikkatli ve bilinçli bir şekilde okuyanlar, müellifinin bu gerçeği çok erken bir vakitte gördüğünü, talebelerini buna karşı uyardığını anlar. Müslüman insanı müstakim çizgisinden saptırmayı hedefleyen liberal düşüncelerin yayılmasına karşı dostlarını ikaz etmiş, Allah Teala'nın kitabı, Peygamber (sav)'in sünnetinden ve de selef-i salihinin —Allah onlardan razı olsun— metotlarından hareketle güçlü bir imana sahip olma kuralı ile onları korumaya çalışmıştır: “Sen eğer nefis ve şeytanı dinlersen, esfel-i sâfilîne düşersin. Eğer hak ve Kur’ân’ı dinlersen, âlâ-yı illiyyîne çıkar, kâinatın bir güzel takvimi olursun.”¹

“Küreselleşmenin ana hedefleri”ni iki temel noktada toplamak mümkündür:

1- Batı kültürünü egemen kılmak sureti ile ulusların, özellikle de İslam aleminin mukavemet sistemini zayıflatmaktır. Çünkü bu mukavemet sistemi sayesinde ulusların uluslararası ticaret hareketlerine karşı tavır almaları mümkün olabilecektir.

* **Dr. Ahmed Mahmudi:** 1959 yılında Fas'ta doğdu. 1973 yılında lise eğitimini tamamladı. 1982 yılında çağdaş edebiyat dalında üniversite eğitimini bitirdi. 1986 yılında Fransa / Bordo'da Avrupa tarihi dalında master çalışmasını tamamladı. 2000 yılında Fas'ın Miknas şehrinde yine Avrupa tarihi konusunda doktorasını aldı. Halen Fas / Mevla İsmail Üniversitesinde Tarih Bölümü Başkanlığı görevini yürütmektedir. Yayınlanmış çeşitli eser ve makaleleri bulunmaktadır.

¹ RNK, s. 141.

2- Güney ülkelerinin, özellikle de İslam alemindeki iktisadi ve iş gücü olarak Üçüncü Dünya ülkesi kabul edilen ülkelerin, Batı tarzı tüketim mallarının temel tüketicileri ve bu malların ikinci derece üreticileri olmalarını temin etmektir.

Bu maksada ulaşabilmek için de Güney ülkelerinin öz değerlerinden, kültürlerinden, medeniyetlerinden kopararak fikren çökmüş, iktisaden sömürülen ve siyaseten uydu olan büyük bir pazar haline getirilmesi gerekmektedir. Geçmiş dönemde de küreselleşme tek bir değerler sistemi oluşturma çabası içinde olmuş, kendi medeniyetini oluşturan giriftlik, iç içelik ve kapitalist üretim biçiminin egemenliği değerlerini sistemleştirmeye çalışmıştır. Egemenlik alanları iktisadi, siyasi, askeri, kültürel, teknik ve enformasyon alanlarını kapsamaktadır. Her halükarda küreselleşmenin en önemli yönlerinden biri, bilgiye ve teknolojiye egemen olması; elektronik sanayiindeki icatların merkez ülkelerini bilgide, davranışta ve askeri alanda egemen kılacak boyuta gelmesi; kültürel oluşumları devirecek, fikri kalıplar oluşturacak, genel bir değerler manzumesi meydana getirecek geniş bir alanı önlerine açmasıdır.¹ Bu üslup sayesinde küreselleşme, insan topluluklarını bir şekilde egemenliği altına alabilmiş, kendini icat eden ve koruyanların eline bütün insanların zenginliklerini bahşetmiştir. Said Nursî'nin de ifade ettiği gibi, insan hem fakirleşmiş, hem de ahlakını kaybetmiştir.² Bu nedenle Said Nursî, insanları, hiçbir suçsuzun hayatını feda etmeyen, kanını boşa akıtmayan, hiçbir şekilde ne ekseriyet ne de bütün beşeriyetin namı hesabına boş yere kan dökmeyen Kur'an-ı Kerimin adaletine çağırır: "Adalet-i Kur'ânî, tek mâsumun hayatı, kanı heder göremez, onu feda edemez; değil ekseriyete, hattâ nev'in umumu."³

Küreselleşmenin ana dayanağı ve aktif unsuru, büyük kapitalist şirketlerdir. Bunların dünya üzerindeki sayısı takriben 200 kadardır. Bu şirketler kendi aralarında güçlü bir ağa sahiptir. Verimlilik esasına dayalı ve ağırlığını Yahudi lobisinin çektiği 134 üyeli bir organizasyonları vardır. Küreselleşme lehine kullanılan araçlardan biri de "uluslararası yardımlar" olarak zikredilebilir. Bu yardımlar, Güney ülkelerini borçlu, siyaseten ve iktisaden bu şartları altında bağımlı hale getirmiştir. Uluslararası konferanslar da aynı işlevi görmektedir. Bu konferanslara imza koymak uluslararası meşruiyet sağlarken, çekimser kalmak bu meşruiyetin dışında kalmak anlamına gelmektedir. Bu da netice itibarı ile uluslararası yaptırımlara, ambargolara ve hatta bazen de direkt olarak askeri işgale kadar götürmektedir.

Bunların yanı sıra çağdaş araçlar, özellikle de her eve giren televizyon, her olayı anında yayan çanak antenler de kullanılmaktadır. Bütün bunlar sayesinde ekonomi ile iletişim arasında bir bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Bu sayede iletişim araçları küreselleşme lehine iktisadi destekleyebilecektir. Söylemeden geçemeyeceğimiz bir husus da küreselleşmenin özellikle de Arap dünyasını hedef aldığı, borçlanma oranlarının artması ve Batılı devletlerin himaye edilmesi siyaset-

¹ Haruf, age, s. 409.

² RNK, s. 327.

³ RNK, s. 329.

leri neticesinde yıllık 200 milyar dolarlık servet kaybının söz konusu olduğudur. Bundan daha fazla bir meblağ da silah ve gıda maddeleri satın alımı için kullanılmaktadır. Siyasi istikrarsızlıklar neticesi meydana gelen beyin ve sermaye göçünün yıllık 50 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Bugüne kadarki sermaye kaçışının takriben 500- 600 milyar dolar (bunun 500 milyarlık kısmını tek başına Suudi Arabistan, BAE ve Haliç Ülkeleri teşkil etmektedir) civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu veriler, küreselleşmenin ticari hareketleri kontrol amaçlı ortaya çıktığını göstermektedir. Gatt teşkilatı, devletlere özel ticareti serbestleştirmek maksadı ile kurulmuş bir teşkilattı. Aynı zamanda gümrükler indirilecekti. Bu da dolayısıyla iç pazarlardaki korumanın azaltılması, uluslararası ekonominin rekabet gerekçesi ile açık bir pazara kavuşmasını sağlamak demektir. Ancak Kongo ile Japonya veya Somali ile Almanya arasında hangi rekabetten söz edilebilir. Sistemleri eşit olmayan bu devletler rekabet yapabilirler mi? Yaklaşık 200 yıldır bozuk olan bir denklemden, zorbalığa, bir grubun veya menfaatin çekişmelerine sahne olan bir devletten rekabet beklenebilir mi? Oysa nihai hedef, uluslararası ticaretle ticaretin serbestleşmesi ve pazarların açılmasıdır. Bu serbestlikten Avrupa devletlerinin kazancı 217 milyar dolar, Batılı ve Asyalı devletlerin kazancı 50-60 milyardır. Tabiatıyla bu alış verişte kaybeden, Güney ülkeleridir.

Egemenlik ve hegemonya kurmaya yönelik bir diğer nokta da nüfus hareketleri olmuştur. Kahire’de yapılan nüfus konferansı, tavsiyeler bölümünde hedefini, Güney ülkelerinde demografik gelişimin olabildiğince aza indirgenmesi olarak vermektedir. Bu, uluslararası arenada nüfus hareketlerini açık bir şekilde kontrol anlamı taşımaktadır. Ancak kapı, özel bir göçe müsaade edecek kadar açık tutulmuştu. Bu da beyin göçüne izin veriyordu!

Düşüncenin kontrolü ise iki yönlüdür. Birisi bilimsel hareket, diğeri kültürel harekettir. İkisi de birbirine bağlıdır. Her ikisi de fikri hareketten doğmuştur.

Kültür denince ise bundan “Batı kültürünün önünü açmak” anlaşılmalıdır. Said Nursî’nin ifadesi ile bu kültür, fazileti öldürmek ve de ahlaka rezillikleri koymak isteyen bir kültürdür.¹ Bunu da çanak antenler, magazinler ve paneller sayesinde yapmaktadır.

İslam dini, demografik, beşeri, kültürel ve de tarihi olarak yayılması: yerleşikliği ve bir güç oluşturmaya hasebiyle dünyadaki tek alemşümül dindir. Batı kültürünün kışkırtmalarına rağmen Said Nursî, risalelerinde Müslümanların bunları asla kabul etmeyeceğini, o kültürün tuzağına düşmeyeceğini söyler. Zira Müslümanların kültürü hem kökleri hem de sonuçları itibarı ile bu ucuz kültürden çok farklıdır:

“Nokta-i istinad, kuvvete bedel haktır. Hakkın daim şe’nidir adalet ve teva-zün. Bundan çıkar selâmet, zâil olur şekavet.

“Hedefinde menfaat yerine fazilettir. Faziletin şe’nidir muhabbet ve tecazüb. Bundan çıkar saadet; zâil olur adâvet.

“Hayattaki düsturu, cidal kıtal yerine düstur-u teavündür. O düsturun şe’nidir ittihad ve tesanüd; hayatlanır cemaat.

¹ RNK, s. 327.

“Suret-i hizmetinde, hevâ heves yerine hüdâ-yı hidayetdir. O hüdânın şe’nidir insana lâîk tarzda terakki ve refâhet.

“Ruha lâzım surette tenevvür ve tekâmül. Kitlelerin içinde cihetülvahdeti de: Tard eder unsuriyet, hem de menfi milliyet.”¹

Said Nursî’ye göre beşeriyet-i selime, içine düştüğü ahlaki ve inanç sapmalarına ve yıkıcı savaşırlara rağmen şu medeniyet içinde Kur’an-ı Kerimin hakikatlerini araştırarak; amansız hastalıklarından, yıkıcı medeniyet belalarından kurtulacaktır.²

Küreselleşme ideolojisi, liberalizm projesine dayanan modernlik *la modernite* üzerine oturur. Liberalizm, ulusların öz benliklerini ortadan kaldırmaya çalışır. Bu, Hegel’in ifadesi ile, geleneklerin bireyselleşmesi, yani kişi nezdinde hiçbir sabit kuralın olmaması, bir şeyi kabul veya ret veya değerlendirme etme imkânının kaybolmasıdır. Bu düşünce, “insanın hürleştirilmesi” kavramı ile beslenir; bu hürriyetin alt basamakları medya, düşünce, kültür ve demokratik özgürlüklerle desteklenir. Yani bir kimse bir dine veya bir sisteme sövmeye kalksa bunu yapmak hakkıdır. Burada problem, Güney insanının bu kavramlarla kandırılması ve bunları demokrasinin, teknolojinin ve başka şeylerin habercisi olarak görmesidir. Oysa maksat, insanın sahip olabileceği sabit değer sınırlarını yıkmaktır. Ulusların kendi aralarındaki toplumsal ve ahlaki çizgiler kalkmıştır. Bu alçak, rezil hürriyet, hayvani, vahşi ve yenik bir hürriyettir; uzun sürmesi ve devam etmesi mümkün değildir. Bu hürriyetle savaşılması ve bunun gömülmesi gerekir. Said Nursî bu bağlamda aklı başında insanları risalelerinde meşru hürriyeti kabul etmeye çağırır. Bu İslâmî hürriyet, yüce değerler ve maksatlar için hak bir yarışa ve de uğraşı bütün insanlığı çağırır. Bu hürriyet, insanlık adına en güzel olanları yapmaya, kemal derecelerine yükselmeye, arzu duymaya çağırır.³ Bazı sefih ve lâübaliler hür yaşamak istemediklerinden, nefis-i emmarenin esaret-i rezilesi altına girmek istiyorlar.⁴ Şeriat dairesinden hariç olan hürriyet, ya istibdat veya esaret-i nefis veya canavarcasına hayvanlık veya vahşettir. Böyle lâübaliler ve zındıklar iyi bilsinler ki, dinsizlikle ve sefahatle sahib-i vicdan hiçbir ecnebîye kendilerini sevdiremezler ve benzetemezler. Zira mesleksiz ve sefih sevilmez. Ve bir kadına yakışır, istihsan ettiği libası, erkek giyse maskara olur.⁵

Küreselleşme projesinin bir sonucu olarak Batıdaki aile parçalanmalarına baktığımızda görüyoruz ki, 1973 yılında Fransa’da 400 bin evlilik kaydedilmişken bu rakam 1993 yılında 250 bine düşmüştür. İngiltere’de yarım milyon aile tek bir kişiden oluşmaktadır. Amerikan hapishanelerinde 1 milyon 750 bin mahpus bulunmaktadır. Bu medeniyet-i sefihe kadınları yuvalarında çıkarmış, itibarlarını üç paralık etmiştir. Üstlerini başlarını açtırmak sureti ile kadınları bir orta malı haline getirmiştir. Bu zamanda, zındık dâletinin İslâmiyete karşı muhare-

¹ RNK, s. 326.

² RNK, s. 60.

³ RNK, s. 1965.

⁴ RNK, s. 1976.

⁵ RNK, s. 1977.

besinde nefis-i emmarenin plânıyla şeytan kumandasına verilen fırkalardan en dehşetlisi yarım çıplak hanımlardır ki, açık bacağıyla, dehşetli bıçaklarla ehl-i imana taarruz edip saldırıyorlar. Nikâh yolunu kapamaya, fuhuş yolunu genişletmeye çalışarak, çokların nefislerini birden esir edip, kalb ve ruhlarını kebair ile yaralıyorlar; belki o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar.¹ Oysa Şer'-i İslâm onları rahmeten davet eder eski yuvalarına. Hürmetleri orada, rahatları evlerde, hayatı âilede.² Örtüyü kaldırmak, erkeklerin önünde açılıp saçılmak, evlilik oranını düşürür. Hatta nesli bile azaltır. Malûmdur ki, kesret-i nesil, herkesçe matluptur. Hiçbir millet ve hükûmet yoktur ki, kesret-i tenasüle taraftar olmasın. Hattâ Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş: "İzdivaç ediniz, çoğalınız. Ben kıyamette sizin kesretinizle iftihar edeceğim."³

Şimdi cevabını aramamız gereken soru, küreselleşmeye nasıl karşı koyacağımızdır?

İslam dinine sıkı sıkıya sarılmakla. Zira İslam hem ahlak hem de değerler manzumesinin ışık kaynağıdır. Said Nursî der ki: "Bu mütemerrid inatçılar, firavunluk derecesinde bir gurur ile ve dehşetli dalâletleriyle hakaik-i imaniyeye karşı muaraza ettiklerinden, elbette bunlara karşı, atom bombası gibi, bu dünyada onların temellerini parça parça edecek bir hakikat-i kutsiye lâzımdır ki, onların tecavüzatını durdursun ve bir kısmını imana getirsin."⁴ İslam tek başına yakın bir gelecekte bütün kıt'alara hem hakikaten hem de manen hükmedecektir. Beşerin dünya ve ahiret saadetini temin edebilecek olan yalnız, İslam'dır.⁵ Yakın bir gelecekte egemenlik kuvvete değil hakka geçecektir. Taassup ve safsata yerini burhana bırakacak, maddeci duygular gidecek yerine merhamet gelecektir. Tabiat yerini akla, heva-ü heves yerini hidayete bırakacaktır. Durum İslamiyet'in ilk iki asrındaki gibi olacaktır.⁶ İslam galip gelecektir. Modern Avrupa tarihinin en önemli simalarından biri ve de 19. yüzyılda Alman birliğini sağlayan kişi olan Bismarck da öngörüsü ile bunu sezmiştir. Said Nursî'nin ifadesi ile, dünya için din feda olunmaz.⁷ Zamana ve beşer tabiatına kıyamete kadar hükmedecek olanın İslam olduğunda hiçbir şüphe yoktur. İşlerimizde ve hareketlerimizde Eğer biz ahlâk-ı İslâmiyenin ve hakaik-i imaniyenin kemâlâtını ef'âlimizle izhar etsek, sair dinlerin tâbileri, elbette cemaatlerle İslâmiyete girecekler; belki küre-i arzın bazı kıt'aları ve devletleri de İslâmiyete dehâlet edecekler."⁸

Özetle ifade etmemiz gerekirse Risale-i Nurlar, insanlığa yakışan en üstün kemal ve şevk dereceleri ile bezenmek demek olan meşru hürriyet dairesinde hür olan her insan için temel düstur ve muhkem bir kaynak sayılır. Yabancıların

¹ RNK, s. 2218.

² RNK, s. 333.

³ RNK, s. 688.

⁴ RNK, s. 1150.

⁵ RNK, s. 1962.

⁶ RNK, s. 1929.

⁷ RNK, s. 1930.

⁸ RNK, s. 1962.

önemli bir bölümü, küreselleşme ve modernleşme adına basit ve ucuz fiyatlarla mallarımızı ve vatanlarımızı ellerimizden aldılar. Bunun yerine ise bizlere rezil tabiatlarını, sefih ahlaklarını verdiler. Said Nursî'nin modernizmin ve Batı medeniyetinin karşısındaki tutumu gerçekçi bir tutum olup bu medeniyetin adı ve sefih yönlerine karşı bir itiraz taşımaktaydı: “Hem, ümmî bir zâtın (a.s.m.) ef’âl ve akvâl ve ahvâlinden çıkan İslâmiyet, her asırda, 300 milyon insanın rehberi ve mercii ve akıllarının muallimi ve mürşidi ve kalblerinin münevveri ve musaffîsi ve nefislerinin mürebbîsi ve müzekkîsi ve ruhlarının medâr-ı inkişafı ve maden-i terakkiyatı olması cihetiyle, misli olamaz ve olamamış.”¹ Ehl-i hak için güçlü ve korunaklı kale, İslam şeriatı ve Peygamber (sav)’in sünnetidir. Bu nedenle Said Nursî, Müslümanları bunları tatbikî çağırır ve der ki: “Hem ben şahsımda bilmüşahede ve zevken, belki bin tecrübâtım var ki, mesâil-i şeriatla sünnet-i seniyye düsturları, emrâz-ı ruhaniyede ve akliyyede ve kalbiyyede, hususan emrâz-ı içtimaiyyede gayet nâfi birer devâdır bildiğimi ve onların yerini başka felsefî ve hikmetli meseleler tutamadığımı, bilmüşahede kendim hissettiğimi ve başkalarına da bir derece risalelerde ihsas ettiğimi ilân ediyorum.”² Said Nursî bu çerçevede, aralarında Müslüman gençler de olmak üzere bir grup genci, imanla hayatlarına canlılık katmaya, farzları eda etmek sureti ile onu süslemeye ve günahlardan kaçınmak sureti ile muhafazaya çağırır. Menfaat üzerine kurulu olan siyaset, korkunç vahşi bir yaratıktır. Aç ve vahşi bir yaratığa sevimli gözükmeye çalışmak, onun merhametini çekmez, aksine iştahını kabartır. Döner gelir de pençesinin ve dişinin kirasını senden ister.³

¹ RNK, s. 908.

² RNK, s. 610.

³ RNK, s. 324.